

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list s prilogo „Vrtnar“.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje **Gustav Pirč**, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji s prilogo vred 2 gld. za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno

Inserati (oznanila) zaračunajo se po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje. **Vse inserate zunaj Kranjskega sprejemata le Haasenstein & Vogler na Dunaji** (Wien I. Wallfischgasse Nr 10).

Vsa pisma, naročila in reklamacije pošiljati je c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 5.

Št. 14.

V Ljubljani, 31. julija 1888.

Leto V.

Obseg: Mrtvaški list grofa Gustava Thurna. — Klepalni stroji. — Našim gospodinjam. — Precej se spominajte ob toči in drugih nimal nove postave o odpisavanji davka. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Kmetijsko slovo. — Inserati.

lavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske naznanja prežalostno vest, da je dne 23. julija meseca t. l. umrl te družbe predsednik in častni član visokorodni gospod

grof Gustav Thurn-Valsassina-Como-Vercelli

vitez redu železne krone II. vrste, lastnik grajščine radovljiške in starogradske na Kranjskem, lechenske in plankensteinske na Štajarskem, deželni glavar vojvodine kranjske, predsednik pogozdovalni komisiji za Kras, častni občan občine doljenjlogaške, rovtarske in blejske i. t. d.

Telo pokojnikovo je bilo slovesno blagoslovljeno v sredo dne 25. julija popoldne ob 4. uri v pokojnikovem gradu v Radovljici in na tamošnjem pokopališči v svojo rakev položeno.

V Ljubljani, dne 23. julija 1888.

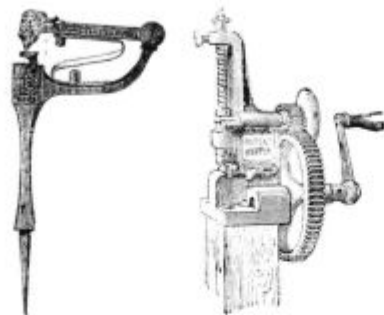
Klepalni stroji.

Vsak gospodar ve, koliko časa zamujajo kosci s klepanjem svojih kos, bodisi, ker je delo s starimi klepali samo na sebi uže zelo zamudno, ali pa zato, ker porabi kosec priliko, da se s klepanjem malo poleni. Navadno pa tudi ne zna vsak kosec dobro klepati, zato pa prevzemajo to delo bolj izurjeni starejši delavci, kar dela gospodarju še večo škodo. Slabo klepanje pa pokvari koso, no, in s starim klepalom dobro sklepati koso ni kaj lahko niti ne izurjenemu delavcu. Razne neprilike pri klepanja po starem načinu odpravljajo klepalni stroji, katerih imamo sedaj uže več dobrih sestav.

Pod. 31. kaže manjši stroj, ki dela nekako tako kakor ročno klepalo, le hitreje, manj utrudljivo in veliko natančneje. Tak stroj stoji 7 gld.

Bolj sestavljen in zelo hiter je stroj na podobi 32. Ta stroj se goni s kolesom, katero je zobato in ki prenaša silo z drugim zobatim kolesom na pah, kateri tolče enakomerno in močno na nakovalo. Delo s tem strojem je seveda zelo hitro in pa lahko. Stroj stoji 18 gld. 75 kr.

Take stroje prodaja Franc Schön na Dunaji (Wien, II., Praterstrasse 78.)

Podoba 31.

Podoba 32.

Našim gospodinjam.

Izdelavo in prodajo masla naši kmetovalci prepuščajo svojim gospodinjam, katere s pritrženim denarjem nakupujejo domače potrebščine. Ako bi gospodinje naše razumele bolj umno ravnati z maslom, lahko bi precej več denarjev dobivale za nje; zato jim hočemo dati primernih nasvetov in nauk, po katerem naj izdelujejo maslo.

Žalibog sploh kaj malo pazijo na dobroto izdelka, le da je, naj si bode potem fin ali slab. Potem se pa take gospodinje čudijo, ko slišijo, da prodajajo druge fino maslo celo po 1 gld. 10 kr. kilo, one pa ne skupujejo več od 80 kr. za kilo. Koliko izgube!

Pridna gospodinja po hribskih krajih, koder veliko več živine rede, more pač v letu 1 kvintal masla napraviti.

Proda ga po 80 gld., ko bi lahko dobila 110 gld., torej 30 gld. več za isto množino blaga, katero bi brez posebnega truda in stroškov lahko bolje izdelala. Slabo, žaltavo maslo je pa še celo težko spraviti v denar, finega masla pa iščejo povsod, in kupci ga res pošiljajo tudi v najdalnejše prekmorske dežele pošilja. Severni živinorejci naj nam bodo v zgled, ki storijo vse, kar dela maslo fino. V ta namen moramo tako ravnati:

Krave moramo skrbno krmiti, z zdravo nepokvarjeno krmo. Od krave, katero krmimo s plesnivim, zatuhlilim senom ali z zmrzlo krmensko peso in celo z gnilim korenjem, dobivali bomo le malopridno mleko in iz njega neokusno pusto maslo. Prav tako ne smemo krmiti molznih krav s predišočim in grenkim senom, ker sicer bomo od njih dobivali mleko predišočo in grenko.

Najboljše je dobro, sladko seno, nakošeno po suhih solnčnih senožetih, ter tudi presna in suha detelja, lucerna, esparseta in otrobi.

Krmenska pesa, korenje in celo tudi krompir pospešujejo mlečnost, ter tudi mleko ni slabše od teh krmenskih dodatkov.

Koloraba podzemeljska pa ni za to, ker mleko dobiva nekak neprijeten, oster duh.

Slame smemo tudi dajati rezane, torej pomešane z deteljo, preveč je pa dajati ni le zaradi tega slabo, ker potem manj molzejo, ampak tudi zato ne, ker je maslo iz mleka tistih krav, katere dobivajo obilno slame, blede in trdo.

Od sočivja je le fižol dober, z grahovico in luskinjem pa ni krmiti molznih krav, ker mleko dobi po tem grenek okus.

Dobre so lanene preše, rapsove pa ne toliko, ker iz takega mleka se izdeluje silno mehko, nekako oljnato maslo.

Skrbeti moramo molznim kravam za zdravje, to pa s tem, da jih imamo v zdravih, zračnih, snažnih, ne prevročih, pa tudi ne premrzlih hlevih. Skrbeti jim moramo za čednost, pridno jim nastiljati in jih vsak dan drgniti in česati.

Mlečni hram mora biti popolnoma čist in le mleku odmenjen, ker nič ne škoduje mleku in iz njega izdelanemu maslu huje od nesnage.

Vse orodje mlekarsko treba vselej, kadar nam je rabilo, čisto in skrbno očistiti. Najbolje je, če so golide ali kabljice, latvice, mlečni vrči i. d. iz kositra, ker taka posoda se da najhitreje in najsigurneje čistiti.

Leseno posodo je dokaj težavneje umivati, in med spahmi in sklepi zastaja kaj pogostoma mleko, katero se potem posebno ob poletni vročini skisa.

Mlesti moramo krave zelo pozorno in prav snažno. Kdor molze, naj si roke skrbno omije, predno gre na delo; naj tudi izpere vime t. j. sesce njegove. Bolnih krav mleka ni rabiti.

Tudi ne smemo rabiti za maslo mleka prvega tedna, potem ko se je otelila krava, ker takrat je mleko zelo vodeno, bolj slano, in maslo iz tega mleka se rado skisa. Precejajmo mleko skozi fina, gosta sitca, da se vsa nesnaga odpravi. Kako negnusno je, ko prerežemo maslo, pa najdemo v njem polno dlak in enake nesnage!

Namolzenega mleka ne puščajmo v hlevu, da ne nategne hlevskega duha.

Najboljše maslo pa se da umesti le iz presne, sladke smetane. Kako pa je navadno? Večinoma puščajo po leti mleko, da se skisa, in smetano zbirajo več dni, celo več tednov, predno jo metejo. In kakšna je ta smetana?! Plesniva in kisl! In iz take hočemo, da bo maslo dobro in okusno?!

Ako imamo le malo krav, torej tudi malo mleka in smetane, spravljajmo smetano vsaj bolj skrbno, namreč da postavljamo posodo — najbolje je, če je kositrasta — v kebelj, napolnjen z mrzlo studenčnico, sploh da skrbimo za nizko toplino, da se ne skisa in ne splesni smetana in, če je le mogoče, izdelujmo pogostoma maslo, če je tudi malo smetane nabrane. Brezdvomno je za to najprimernejši Svarčev način, ki priporoča, naj se pomolzeno mleko precedi in takoj natoči v kositraste, visoke pa ozke golide, katere se postavijo v posodo, napolnjeno z mrzlo studenčnico. Kedor ima ledu, — in posebno ga lahko hribski živinorejci navozijo po zimi v za to napravljene ledenice, — naj hladi vodo še z ledom in toliko hitreje bo mogel posnemati smetano iznad mleka.

Golide stoje v vodi blizu do vrha; vsled hlajenja se ni bati, da se mleko skisa, tudi če dalje časa ostane v golidi. Gospodinja dobiva torej le sladko smetano in

iz take bo pač mogla fino maslo napravljati, ako bo le hotela še naslednje nasvete moje poslušati.

Povedati pa moramo tudi, da po tem načinu se več smetane dobi nego navadno: od dobrega mleka 12 do celo 20% smetane, kolikor se je iz enako dobrega mleka z navadnim ravnanjem nikdar ne.

Najhitreje se smetana umete, ako delamo v pinji ob toplini od 10—12 °R. Zato moramo po zimi mesti v nekoliko zakurjeni sobi, po leti pa v hladni kleti. Ker se smetana, 12° topla, najhitreje umete, moramo jo po zimi, ker je navadno dokaj hladnejša ali celo zmrzla, zgreti, da dobi 12° topline. Zgrijemo jo pa, če postavimo golido, v kateri je shranjena nabrana smetana, v gorko vodo, v kateri se golida zgreje in tudi v njej shranjena smetana. Po leti pa moramo prav nasprotno storiti, t. j. postaviti moramo golido v mrzlo vodo, da se ohladi golida in v njej tudi smetana.

Ob pravi toplini moremo izgotoviti maslo iz smetane v 15—30 minutah. Zato je najpripravnejša Lefeldtova pinja, to je sodec, skozi katerega gre os, na koji so lopaticice. Vrteti se mora počasi, v minuti ne večkrat nego 45krat. Ko je maslo gotovo, vzame se iz pinje in potem prav skrbno in pridno gnete, da odda vso mlečnico iz sebe. Gnete se na posebni, za to primerni gnetnici, podobni nekamo deski z ritli, kakeršno rabijo perice za žehtanje obleke. Potem se še v suh prt zavije in usuši do dobrega. Tako izdelano maslo je trpežno in izvrstno ter ohranimo ga lahko tudi dalje časa brez soljenja. Če ga pa solimo, vzemimo fine soli 2%, torej 2 kili na 100 kil masla. Opominati moramo tudi, da je pinjo takoj in vedno do čistega izprati in, če treba, z vodo, v kateri smo raztopili 1 del živega apna na 500 delov vode. Potem jo izplaknimo s čisto vodo in posušimo. Ako je maslo blebledo (kupci pa želijo, da je rumeno) (po zimi je navadno bolj blebdo), lahko smetani dostavimo predno začnemo mesti malce orleanovega barvila, kakeršno prodajajo po drogerijah; navadno je vzeti 5 gramov tega neškodljivega barvila za 10 litrov smetane. Tako ravnajte, in uspeh bo gotov ter več dohodkov od maslarstva.

Precej se spominajte ob toči in drugih uimah nove postave o odpisavanji davka!

Kolikokrat se zgodi, da dobimo novo postavo, o kateri pa po več let ničesar ne zvedo občinski predstojniki, še manj pa posamezniki. Vsled tega trpi marsikedo veliko škodo, bodisi da zamudi kak obrok, katerega veleva postava, ali pa pride v kazen, ne da bi vedel kako.

Izmed takih postav, katere so kmetovalcem, če jih poznajo, na veliko korist, nova je postava o odpisovanji davka ob vremanskih uimah ali nezgodah. Ta postava je 6. julija dobila najvišje potrjenje, bila je razglašena v uradnem dunajskem listu, torej je uže pravoveljavna.

Postava, za katero gotovo pride tudi zvršilna naredba, je preobširna, da bi jo razglasili v našem listu. Omenjamo le, da veli te postave prvi paragraf, da se mora odpisati davek, kadar so toča, voda ali ogenj uničili pridelke, in da se to zgodi ob gotovih razmerah na prošnjo do vis. c. kr. finančnega ministerstva tudi tedaj, ako je pridelek uničen vsled slane, suše, deževja, mrčesa, miši, strupene rose na vinski trti in vsled grozdne gnilobe.

Ako se oziramo na to, da so poročila o škodi po po toči zelo mnogobrojna, in da se vse take in enake škode utegnejo v prav kratkem času zopet ponavljati, potem je kmetovalcu dolžnost, da se pouči o vsem, kar mu

more koristiti ob taki nesreči. Po škodi mora kmetovalec precej naznaniti svoje zahteve. Navadno je prizadetih več posestnikov, cele občine ali pokrajine, zato je dobro skupno in enotno postopanje.

Ob vsaki škodi naredi v osmih dneh, še bolje pa je, če poprej, naznanilo o škodi po pristojnega okrajnega glavarstva ali lokalne davčne komisije. Ako pozneje naznaniš, zapade ti pravica do odškodovanja. Pri pismenih naznanilih ne štejejo prejemnega dneva. Ako je prizadetih več posestnikov, potem morejo naznaniti škodo skupno po zastopniku, kateri pa mora imeti pooblastilo od vseh v ta namen. Tega pooblastila ni kolkovati. Pa tudi občinski predstojnik lahko naredi naznanilo in sicer brez pooblastila, ker njega itako zmatrajo za občinskega zastopnika.

Toliko na znanje bralcem tega lista o tej novi postavi.

Kadar je naznanilo uže odposlano, potem vrši nadaljnje obravnave dotična gosposka, kakor to postava veleva. Važno je, da naznanite vsako škodo ob pravem času in na prav način. Samo ob sebi se ume, da naj se razumni in pametni kmetovalci izkušajo postaviti okoristiti kolikor mogoče, ker postava je narejena na korist kmetovalcu, ne pa na korist davčnega urada.

„Der Praktische Landwirth“.

Razne reči.

— Ali so živali zanesljivi proroki vremenski? Veliko jih je, ki odrekajo to svojstvo živalim. Ni pa tajiti, da imajo nekatere živali poseben instinkt, toda vsled telesnih posebnosti. Tako se n. pr. žabe varujejo iz luž iti ob suhem vremenu, ker presuh zrak jim prehudo suši vlažno kožo, to pa jih vznemirja in boli. Šele, ko se je zrak navzel več vlage, zapuste luže in izlezejo na zrak, ker se jim v zraku, polnem vlage, ni bati, da bi se jim usušila koža, ter veselo regljajo, naznanjajoč nam, da bo dež, to je, da je zrak uže poln vlage.

Prav tako se površju bližajo ribe, kadar se pripravljajo na dež, to pa zato, ker pojema zračni tlak, vsled tega pa se tudi zmanjšuje v vodi zrak, prav za prav njega kislec, ki je tudi ribam potreben, zato pa hito na vrh, kjer se nasrkajo zraka. Nam pa pripoveduje njih prihod na vrh, da je zračni tlak padel, torej, da bo dež.

Posebno čebele in pajki čutijo večjo vlažnost zračno, ker njih kosmati život vleče na se vlago iz zraka, vsled tega pa postajajo te živalce nemirne.

— **Pesek za nastil.** „Gospodarski Glasnik za Štajarsko“ je dobil s Ptuja to le poročilo: Gozdom ne kaže listja pobirati, ker jim tako jemljejo gnoj. Slamo treba dostikrat zrezati in živini pomešano s senom polagati; žaganje, šota, lesna volna stane denarjev. Tako pride gospodar v nemale zadrege. Jaz sem si pomagal s peskom. To morejo vender posnemati le tisti, kateri so blizu rek ter imajo težke, ilovnate njive. Nastiljam uže pol leta s suhim peskom ter sem prav zadovoljen z dosedanjimi poskušnjami. Goveda imajo mehko, po leti prav ugodno hladno ležišče; pesek popija vso mokroto, goveda so vedno snažna in se dajo veliko bolje čediti. Gnoj pa vrlo hasni njivam s težko glino ali ilovico. Takšen gnoj rahlja zemljo, da prihajajo zrak, solnčna toplota in dež vanjo; setev raste bujno.

J. O.

— **Les postane kaj stanoviten**, ako ga namažemo z neučiščenim petrolejem — z nafto — ali pa s kako s petrolejem zamešano mineralno barvo. Tako pripravljen les ne gnije, črvi ter tudi miši in podgane se ga ne lotijo.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 84. V zadnjem listu ste pisali, kako se izpravljajo iz obleke madeži od črnega vina, češenj i. t. d. Blagovolite mi poročiti, kako se izpravljajo iz obleke madeži od masti? (J. B. v Grgarji pri Solkanu.)

Odgovor: Madeže od masti izpravite iz obleke z bencinom ali pa z žveplenim ogljikom. V obeh teh tekočinah je mast raztopliva. Izprani madež izperite potem dobro še z vodo. Tudi z lugom je izprati madež od masti, ker lug izpremeni mast v milo, in to je v vodi raztoplivo. To se pa le posreči, ako madež ni prestar. Ozirati se je tudi na to, da lug škoduje nekaterim barvam. Madeže od oljnatih barv morete izpraviti iz obleke s terpentinom. Bencin in žvepleni ogljik (Schwefel-Kohlenstoff) morete dobiti v vsaki lekarni goriški.

Vprašanje 85. Pocepil sem več marelic, katere se so tudi prijele, a pričelo jim je listje veniti in sahniti. Naznanite zdravilo od tega. (Fr. U. v Šk.)

Odgovor: Na to vam ne moremo dati nobenega pravega odgovora, ker ne vemo, kedaj in na kako podlogo ste cepili marelice, in čez koliko časa so se pričele sušiti. Ali ne veste, da se marelični cepič nerad prime? Ako pravilno in skrbno cepite, ozeleni cepič in požene, a le redkokrat se prime v resnici, temveč se kmalu posuši. Cepič namreč zeleni toliko časa, dokler ima sam v sebi dovolj svojih redilnih snovi, kadar pa zmanjka teh, podloga pa ničesar ne da, tedaj se pa posuši. Umni sadjarji nikdar marelic ne cepijo, ampak jih vselej okulujejo. Ako je pa vašim marelicam kaka bolezen vzrok, da se suše, mogli bi vam dati odgovor le tedaj, če bi marelice sami videli, ali pa, če bi nam poslali prav natančen popis vsega, kar ste opazovali na drevju.

Vprašanje 86. Po krakovskih vrtilih v Ljubljani delajo neki beli, precej dolgi in mazinec debeli črvi veliko škodo. Izpodjedajo namreč zelenjadi korenine, tako da se posuši. Kako se da odpraviti ta mrčes? (K. Ž. v Lj.)

Odgovor: Da bi mogli prav odgovoriti, vedeti bi morali, katerega črva mislite, kajti črvi, ki delajo škodo, imamo mnogo. Skoraj gotovo je ta črv ogrc, t. j. ličinka od navadnega majnikovega hrošča. Proti temu hudemu sovražniku zelenjadnemu ni drugega pripomočka, nego da gledamo, kadar obdelujemo zemljo, pazno, da pomorimo veliko črvov, da jih spomladi nabiramo, krta pa na vrtu v miru puščamo. Kjer je krt, tam kmalu izginejo črvi. Vsak pameten vrtnar si priskrbi krta, ako ga še nima na vrtu!

Vprašanje 87. Meni ter tudi drugim posestnikom po sosednih vaseh močno kašljajo konji nekaj dni sem. Krma menda ni vzrok, ker ta kašelj razsaja po več vaseh. Svetujte, kaj nam je storiti? (L. Š. v Novivasi.)

Odgovor: Da konji kašljajo, krivo je prehlajenje, to pa je nasledek hitrega in močnega toplotnega preobrata julija meseca. Kašljanje bode itako hitro, da, skoraj samo od sebe minilo, vendar storite vse, kar je navadno storiti, kadar je živina prehlajena. Postavite jo v gorak hlev, drgnite in pokrivajte, ter ne dajajte ji preveč mrzle vode piti.

Gospodarske novice.

* Poročilo o smrti družbenega predsednika gospoda grofa Thurna prinašamo na prvem mestu današnjega lista. V prihodnji številki pa hočemo priobčiti daljši članek o pokojniku ter tudi prinesiti podobo njegovo. V sredo 25. t. m. je bil v Radovljici njegov pogreb, kateri je bil veličasten ter jasen dokaz, kako je bil vsem in povsod priljubljen. Od glavnega odbora naše družbe se je udeležilo razen podpredsednika

še osem odbornikov. Zastopane so bile tudi podružnice: Lesce, Bled, Bohinj, Kranjska gora, Kranj, Brdo, Logatec in Postojna. Glavni odbor ter tudi mnoge podružnice položile so krasne vence na rakev nepozabnega predsednika in častnega člana kmetijske družbe kranjske

* **Umrli udje.** Dne 14. t. m. umrl je v Ljubljani gosp. Leopold Bürger, trgovec in posestnik, 15. t. m. pa gosp. Franc Rihar, župnik v Planini. Naj počivata v miru!

* **Gospod prof. Ivan Franke** iz Kranja bode letošnje počitnice vsled naročila e. kr. kmetijskega ministerstva popotoval po deželi kranjski, da priredi začetna dela o razdelitvi dežele naše v okraje glede se na novo ribiško postavo.

* **Učiteljski kurz** na deželni vinarski, sadjarski in poljedelski šoli v Grmu bode letos od 6. do 25. avgusta. Učitelji dobe brezplačno stanovanje in hrano, ter se jim povrnejo popotni stroški. Vodja in adjunkt boudeta poučevala o teoretičnem in praktičnem sadjarstvu in drugih kmetijskih strokah. Učitelji, ki žele v ta kurz vstopiti, naj se oglase pri e. kr. deželnem šolskem svetu.

* **Državne subvencije za kmetijstvo na Kranjskem.** Visoko e. kr. kmetijsko ministerstvo je kmetijski družbi za l. 1888. dovolilo nastopne podpore: Za družbeno podkovsko šolo 1200 gld., za nakup lanenega semena 300 gld., za družbeno drevnesnico 300 gld., za govedarstvo 2000 gld., za ovčarstvo 300 gld., za čebelarstvo 100 gld., za ribištvo 150 gld. in za premovanje govedi 500 gld.

* **Pospeševanje konjarstva na Ogrskem.** Ogrska vlada je dala 100.000 gld. in je obljubila, ako bode potrebno, še 30.000 gld. za nakup enega angleškega žrebea.

* **Premovanje govedi v Logatci 23. t. m.** Premije so dobili za lepe bike: Anton Domicelj, vikar v Črnem vrhu; Franjo Vičič, posestnik v Postojini; Marija Jelovšek, posestnica na Vrhniki; Anton Kovšča, posestnik v Planini; Jakob Nagode, posestnik v Gor. Logateci; Franjo Mihevc, posestnik v Gor. Logateci; Franjo Istenič, posestnik na Vrhniki; Matevž Nagode, posestnik v Gor. Logateci in Primož Terček, posestnik na Vrhniki. Za lepe telice: Štefan Rovar, posestnik v Planini; Lovrenc Jenčič, posestnik v Dol. Logateci; Štefan Novak, posestnik na Vrhniki in Karol Mayer, posestnik na Vrhniki. Za lepe krave: Tomaž Tollazzi, posestnik v Dol. Logateci; Gabrijel Jelovšek, posestnik na Vrhniki; Ivan Rihar, posestnik v Gor. Logateci in Ivan Mihevc, posestnik v Dol. Logateci.

Kmetijsko slovstvo.

Vrtnarstvo s posebnim ozirom na obdelovanje in oskrbovanje šolskih vrtov. Po naročilu vis. e. kr. kmetijskega ministerstva spisal Gustav Pire, tajnik e. kr. kmetijske družbe kranjske in popotni učitelj. S 180 podobami. Založila e. kr. kmetijska družba kranjska, natisnili Blaznikovi nasledniki v Ljubljani 1888, v 8°, 147 strani. — Cena vezani knjigi za družabnike in za učitelje 75 kr., za vse druge po 1 gld. Za pošto je prirediti 10 kr.

O tej knjigi, katero je spisal naš urednik, in o kateri smo pisali uže v zadnji številki našega lista, priobčili so razni slovenski listi te le ocene:

Po ljudskih šolah naših nobena stvar v obci ni tako zanemarjena, kakor šolske knjižnice in zlasti šolski vrti. Učitelji prineso že z učiteljskega premalo praktične izobrazbe v življenje, in da bi se potem sami izurili v šolskem vrtnarstvu, za to jim je doslej pomanjkvalo vsakega domačega učnega pripomočka. Da se odpravi ta nedostatek, naročilo je e. kr. poljedelsko ministerstvo kmetijske družbe tajniku g. Gustavu Pireu, naj spiše učno knjigo o šolskem vrtnarstvu. G. Pire je v vsakem oziru izvrstno ustregel temu naročilu. Podal nam je knjigo pregledno osnovano, popularno pisano, na mnoge svoje

izkušnje oprto, iz kratka knjigo, katere so šolski vrtnarji naši krvavo potrebovali, in katera jim boe odslej navod v tej prekornisti stroki šolstva našega. Knjiga je razdeljena na pet poglavij: I. Splošni del, kjer pisatelj razpravlja o razdelitvi šolskega vrta, o vrtni ograji in vrtnih potih, o izboljšavanju zemlje, o orodji in gradivu, potrebnem za obdelovanje šolskega srta; II. sadjarstvo, III. vinarstvo, IV. zelenjadarstvo in V. lepotično vrtnarstvo. Vsa poglavja so s primernimi podobami bogato ilustrovana. Tudi vnanja oprava je taka, da dela čast Blaznikovi tiskarni: papir je lep, ilustracije dobre, tisek čist in razločen. Knjiga je vrhu tega lepo vezana; nevezani izvodi se niti ne prodajajo. Izpolnjujemo samo svojo dolžnost, ako to izborno knjigo priporočamo vsemu učiteljstvu našemu in vsem našim šolskim oblastvom.

(„Ljubljanski Zvon“ št. 7. z dne 1. julija 1888.)

Iz navedene vsebine vidimo, da nam knjiga podaje pouk o vseh strokah vrtnarstva, pouk v jasnem, razumljivem in — upam, da naši strogi jezikoslovni kritiki ne bodo ugovarjali, čistem slovenskem jeziku. Pravi okras knjigi so pa podobe, katerih je 180, vestno izdelanih, da razjasnjujejo berilo. Ako dostavimo, da je tudi tiskarna (Blaznikovi nasledniki) storila svojo dolžnost glede papirja in tiska tako, da očesu ugaja tudi vnanja podoba knjige, izrekli smo le zasluženno hvalo. Zdaj samo želimo, da bi po knjigi segali ne le učitelji in prijatelji vrtnarstva, temveč vsak kmetovalec in vsaka gospodinja, ki si hoče urediti svoj vrt po pravih umnega vrtnarstva ter imeti dobiček od njega, pa tudi uživati veselje nad lepotičnimi cveticami. Cena 1 gld. (s poštnino 1 gld. 10 kr.) za tako izborno, vrhu tega vezano knjigo s tolikimi podobami je jako nizka, a za društvenike kranjske družbe je celo znižana na 75 kr.

(Dr. J. V. v „Slovenskem Narodu“ št. 153. z dne 6. julija 1888.)

Opominim naj le to, da se zlasti s cveticami goji pravi čut za lepo ter lika dobri okus. Zato naj že skoraj izginijo neotesani papirnati in stekleni, često brez vsega okusa skupaj zmešani šopki, za katere se izmeče toliko dragega denarja, z naših altarjev, njihovo mesto pa naj zavzamejo krasne sveže cvetlice, ki ne bodo nikdar žalile estetičnega čuta in večnega očesa. Glede na vse to ne storimo drugega nego le svojo dolžnost, ako to knjigo vsem slovenskim učiteljem, zavednim kmetovalcem in gospodinjam prav toplo priporočamo. Le za 1 gld. dobi se lično, v platno vezano, na gladkem papirju tiskano, s krasnimi podobami ozaljšano delo

(„Slovenec“ št. 165. z dne 22. julija 1888.)

Gospod pisatelj je sicer prejel naročilo, naj spiše navod, kako je obdelovati šolske vrte, a on je s hvale vrednim namenom razširil svojo nalogo, raztegnivši jo na vse stroke vrtnarstva, da je ustregel s tem ne samo učiteljem, ampak vsem, ki se bavijo z vrtnarstvom. Knjiga, pisana v gladkem, tudi priprostemu ljudstvu razumljivem jeziku, obsega 6 poglavij: Splošni del, sadjarstvo, vinarstvo, zelenjadarstvo in lepotično vrtnarstvo. Podobe, koje razsvetljujejo pouk o raznih vrtnarskih delih ter predočujejo vrtnarsko orodje in mnoge rastline, so tako jasno risane in lepe, kakeršne je redko videti v slovenski knjigi. Ne moremo na drobno presojati knjige, ker nam ne dopuščajo tega pretresni prostori našega lista — a reči smemo, da je knjiga po obliki in vsebini prav lepa in prekornista ter vredna, da si jo priskrbi vsak ljudski učitelj za se in za šolsko knjižnico, vsak duhovnik, kojega veseli vrtnarstvo, in sploh vsak inteligenent kmetovalec, koji se rad ponaša z umno urejenim sadnim, zelenjadnim in morda tudi lepotičnim vrtom. Knjiga ustreza izvrstno živi potrebi, torej segnimi po njej!

(„Gospodarski List“ št. 14. z dne 20. julija 1888.)

INERATE

sprejema „Kmetovalec“ po ceni, zaznamovani na prvi strani. V „Kmetovalec“ priobčeni inserati imajo najboljši uspeh, kajti list je razširjen posebno po deželi, zlasti pa v premožnejših kmečkih krogih. Zelo priporočljiv je „Kmetovalec“ za objavljena pri nakupu ali prodaji gospodarskih pridelkov, izdelkov ali potrebščin.

Hrasti

so naprodaj na (56—2)

Češenski graščini pri Moravčah na Gorenjskem.

„Ljubljanski zvon“.

Stoji pol leta gld. 2.30, četrt leta gld. 1.15.

V pisarni c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani

(Salendrove ulice št. 5)

dobiti je sledeče slovenske kmetijske knige:

- Dr. J. Bleiweis: **Nauk o umni živinoreji.** Cena 80 kr.
 „ „ „ **Nauk, kako zdrava in bolna kopita podkovati in kopitne bolezni ozdravljati.** Cena 50 kr.
 „ „ „ **Nauk klavno živino in meso ogledovati.** Cena 20 kr.
 Gustav Pire: **Mlekarstvo.** Cena 10 kr.
 L. Porenta: **Novi kranjski panj po Dzierzonovi osnovi.** Cena 10 kr.
 Adolf Trientl: **Stelja in gnoj.** Cena 10 kr.
 W. Schleicher: **Zivali kmetijstvu in gozdarstvu koristne.** Cena 10 kr.
 M. Rant: **Opis najnavadnejih, sadjereji škodljivih mrčesov.** Cena 10 kr.
 Dr. Simon Strupl: **Zininozdravništvo.** Cena 1 gld. 80 kr.

Naročene knjige pošilja kmetijska družba po poštnem povzetju, kedor pa denar naprej pošlje doda naj tudi znesek za pošto.

Gospodu G. PICCOLI-JU, lekarju „pri Angelu“ v Ljubljani.

Sprejmite izraz moje najiskrenejše zahvale za Vašo **esenco**, katera me je resila bolezni, koja me je spravila skoraj na kraj groba. Strašne bolečine sem trpel v želodec brez vsakega upa na olajšitev. Vedno hušej bolezni pridruži se še zlatenica. Ali jaz in mnogo mojih tovarišev dobilo je zopet popolno zdravje, in to le po Vašej nedosegljivej „Piccolijevej **esenci**“, za kojoj smo Vam do smrti hvaležni.

Josip Tomažič,
c. kr. orožniški vodnik v Pulji.

Izdelovatelj pošilja

esenco za želodec

v zabojskih po 12 steklenic za 1 gld. 36 kr., poštno stroške trpé p. t. naročniki.

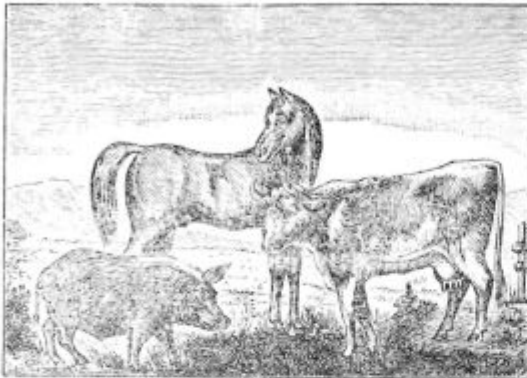
Posamezne steklenice dobijo se pa razven pri izdelovatelju lekarju PICCOLI-JU „pri Angelu“ v Ljubljani po 10 kr., tudi še pri lekarju Rizzioi-ju v Rudolfovem in skoraj po vseh lekarnah na Primorskem, Tirolskem, Koroskem, Stajarskem in v Dalmaciji in sicer po 15 kr. steklenica. (39—6d)

Živinski prah,

katerega izdeljuje

Piccolijeva lekarna „pri Angelu“ na Dunajski cesti v Ljubljani.

Izvrsten najboljši pripomoček proti vsem boleznim pri konjih, kravah in volih. Kdor jih hoče ohraniti zdrave in jih obvarovati vsake nalezljive bolezni, naj dá konju, kravi, ki molze, itd. vsaki dan 2 žlici tega prahu. Ako je pa ži al že bolna, naj ji dá vsaki dan 2—3krat po eno polno pest. Ako je to še premalo in je treba večjega učinka, kakor na

pr. pri vnetici črev, koliki, itd. naj dá živali večjo ali dvojnjo mero na vsako 1—2 uro. Živalim, zbolelim zaradi nečiste krvi, naj se dá 3krat na dan po 2 žlici.

Za drobnico, kakor teleta, prešiče, ovce itd. zadostuje, da ostane zdrava, 2krat na dan po pol žlice; kot zdravilo zoper gori omenjene bolezni naj se pa daje tretji del tega, kakor večji živini. Najbolje je, ako se pomeša živinski prah z otrobi, ali se daje na kruhu; če to ni mogoče, se mora z vodo pomešati in na kak način živali vlivati.

En paket velja 25 kr.

(19—12)

Za čas stavbe

priporoča

Andrej Druškovič

trgovina z železino

Mestni trg št. 10

(42 8)

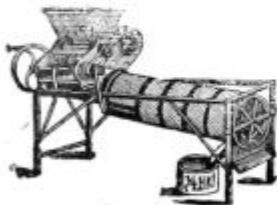
v velikem izboru in po zelo nizki ceni

okove za okna in vrata, storje za štokodoranje, drat in cveke, samokolnice, vezi za zidovje, traverze in stare železniške šine za oboke, znano najboljši Kamniški Portland in Roman cement, sklejni papir (Dachpappe) in asfalt za tlak, kakor tudi lepo in močno narejena štedilna ognjišča in njih posamezne dele.

Pri stavbah, kjer ni vode blizu, neobhodno potrebne vodnjake za zabijati v zemljo, s katerimi je mogoče v malo urah in z majhnimi stroški na pravem mestu do vode priti; ravno tako se tudi dobivajo vsi deli za skopane vodnjake: železne cevi in železolitni gornji stojali, kakor tudi za lesene cevi mesingaste trombe in ventile in železne okove.

Za poljedelstvo:

Vsake vrste orodja kakor: lepo in močno narejeni plugi in plažne, železne in lesene brane in zobovje zanje, motike, lopate, rovnice, krampe i. t. d. Tudi se dobiva zmirom sveži Dovski mavec (Lengenfelder Gyps) za gnojenje polja.

Založba tovarne

pri

Franju Detter-ju v Ljubljani

na starem trgu št. 1. nasproti železnemu mostu (v lastni hiši.)

Tu se dobivajo najbolj različni kmetijski in drugi stroji in orodja n. pr. mlatilni stroji na vlačilo (Göpel) in na roko slamorezni, šivalni, potem stroji, s katerimi se žito čisti in odbira, dalje malni, ki snaziijo, zito trejo (šrotajo) in sadje mečkajo, potem otrgači za koruzo robkati in grozdje obirati, za vino in sadje, smrki (pumpje), dalje tudi smrki za gnojnice; stroji s katerimi se repa in korenje drobi, preproste in dvojne pluge, blagajnice, varne pred tatovi in ogujem, stroje za zehtanje in ožemanje po Strakoseh in Bonerjevemu načinu i. t. d.

Kmetovalci, ki ne morejo precej plačati nakupno vsoto za prekornostne stroje i. t. d., morejo plačati tudi pozneje, na pr. o Vseh svetih, o Božiči i. t. d. (46-5)

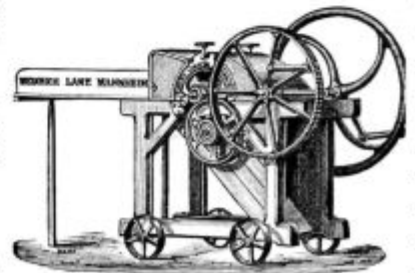
Jaz se tedaj priporočam za prav obilno nakupovanje, svarim pa ob enem gg. gospodarje, da se varujejo kupiti stroje od potovalcev (agentov), kateri so s svojim nepoštenim postopanjem uže marsikateroga gospodarja spravili v zadrego. —

Praviloma naj nikdo ne kupi reči, katere ni poprej videl, in če to ni mogoče, vsaj ne od ljudi ali od tvelk, katere nihče ne pozna. Z neprevidnem postopanjem je bil uže osleparjen marsikater dober in pošten kmetovalec.

Moj popotnik Ivan Grebenc ima mojo legalizovano, splošno pooblastilo, naj se morejo kmetovalci popolnoma zanesti in mu dajati naročila za mene. Drugači pa prosim se j-ismeno in s zaupanjem na me obrniti.

S spoštovanjem

Franc Detter.

Klenert & Geiger

I. štajerska drevesnica za sadno drevje in vrtnice
v Gradci.

(Ta drevesnica pripoznana je kot ena največjih in najbolj vredjenih v Avstriji.)

Priporočamo veliko in izborno zalogo:

Vrtno, visokodebelnatih in pritličnih; sadnega drevja, visokodebelnatega in pritličnega ter piramide, spalirje, kordone in enoletne požlahnitve: divjakov in podlag za prtilkovec; jagodnega sadja; lepotičnega drevja in grmovja, drevja (10-14) za drevorede itd.

Razpošiljatev pravilno imenovanih cepičev vseh vrst sadja.

Cenike je dobiti zastoj in franko.

Nik. Hoffmann,

tovarnar kirurških instrumentov, ume-
talni, ter orožni kovač in nozar

v Ljubljani, na Mestnem trgu št. 12,

opirajoča bogato zalogo svoje raznovrst-
nega v njegovo stroko spadajočega blaga.
Vsa zaloga obstoji iz lastnih izdelkov in
se za vsako prodano reč jamči, da je dobra
in iz najčistjega blaga narejena.

Zlasti so v zalogi najboljši noži za
vrtnarje in vinogradarje, kakor sploh no-
žarsko in fino kovaško orodje za kmeto-
valce, vrtnarje, vinogradarje, gozdarje itd.

Reči, ki niso v zalogi, se po naročilu precej in v najboljši
kakovosti narede. (20-11)

Mlatilna naprava na par

iz Shuttleworth-eve tovarne je na prodaj. Stroj
ima 5 konjskih sil, je prav dobro ohranjen in je
brez poprave precej raben. Ravno tako so na prodaj

1 mlatilnica na gepelj

in

3 parni stroji

s 6, 12 in 18 konjskimi silami z kotlom vred.
Prodado se prav ceno. (47-4)

Otto Rath, Wien, X., Leebgasse 3.

Plemenske bike

ima na prodaj graščina Fužine (Kalten-
brunn) pod Ljubljano.

Biki so vsi uže za pleme ter sta dva belanskega
plemena eden pa švicarskega.

Kupci naj se oglase pismeno ali ustno pri opravi-
ništvu fužinske graščine. (58-1)

Radgonska kislá voda

(Radkersburger Sauerbrunn)

Štefanije studenec.

Najčistejši alkalični kislec

Lastnina J. DELLER-JA v Radgoni.

Glavna zaloga in prodajalnica za Kranjsko izročena je edino le agenturni in komisijski trgovini

J. LININGER-JA

Rimska cesta št. 9 v Ljubljani

(44-7)

kjer se sprejemajo vsa naročila.

Enotna cena je, ako se kupi 100 bokalskih steklenic v zabojih po
25 steklenic 16 gld. in 100 steklenic po pol bokala v zabojih po 50 steklenic
11 gld franko zaboj v Ljubljani. Manjše število steklenic se ne more naročiti, poč pa se dopušlje, ako
kdo želi, kislec za poskušajo.

Štefanije studenec

je oglene kisline in ogleno-kislega natrona najbolj bogata mineralna voda. je čisto alkaličen
studenec in je vsled svojih izvanredno dijetičnih in zdraviških lastnosti najizvrstnejši kislec.

Z vinom pomešan je Štefanije studenec jako prijetna, hladilna in pozivljajoča pijača in
se posebno zaradi tega priporoča, ker tudi najkislejše vino spremeni v prijetno, ljubko in sladko-okusno pijačo. To se
izvrši po posebni ugodni sestavi vode Štefanije studenca, po kateri se vinska kislina nevtralizira, to je
uniči. S sladkorjem, limonami (citronami) ali raznim sadnim sokom zmešana je voda Štefanije studenca prav
šampanjcu podobna. Vsled velike množine proste oglene kisline in dvojno oglenih kislih soli, posebno pa dvojno ogleno-
kislega natrona je Štefanije studenec najboljša namizna pijača, katera se z vso pravico uvrščuje mej najboljše
kislece cele Evrope.

Štefanijški studenec

ima kot zdravilo najboljši vseh pri katarih želodca in črev, pri pomanjkanji teka, pri
teškočah prebavljenega, pri zaprtji vode vsled prehlajenja, pri zlati žili, pri jetrih, vraničnih
in zolčnih boleznih, pri bledici, popustni mrzlici in pri družih živčnih afekcijah.

Dobi se ŠTEFANIJSKI STUDENEC v znanih specerijskih prodajalnicah v
Ljubljani in na deželi.

PROGRAM

delitve premij za govejo živino

ki bode

v Ribnici

v četrtek dne 16. avgusta t. j. na sv. Roka dan.

Slavno c. kr. ministerstvo kmetijstva in slavni deželni zbor kranjski sta na predlog c. kr. kmetijske družbe kranjske blagovolila dovoliti, da se v Ribnici za kočevski okraj napravi delitev premij za govejo živino, in sta v ta namen dovolila potrebni denar.

Cilj in konec tej razstavi in delitvi premij je:

- a) Da se živinorejce tega okraja s primerjanjem goved različnih krajev spodbudijo v napredek živinoreje in o njem podučijo;
- b) da se razvidi vspeh, ki se je vzlasti s pripomočjo državne podpore dosihmal dosegel pri reji naše domače goveje živine;

1. Pravico do premij v Ribnici imajo vsi živinorejci okrajnega glavarstva kočevskega.

2. Do 9. uri dopoldne mora pa vsa živina na mestu razstave biti, in sicer posebej junci, posebej telice in posebej krave na ograjah privezane. Vsak lastnik mora sam skrbeti, da ima njegova živina hlapca ali deklo, ki živini streže.

3. Živina, katera hoče premije deležna postati, mora najmanj uže pol leta lastnina tistega gospodarja biti, ki jo razstavi. To mora razstavnik dokazati s spričalom svojega županstva.

4. Možje, kateri bodo sodili premiranje živine, se izbero po dotičnem predpisniku c. kr. ministerstva kmetijstva in se morajo ravnati po propisih za to določenih.

5. Kdor je premijo dobil, se mora s posebnim pismom zavezati, da bode spolnil vse kar imenovani ministerki predpisnik veleva ter da bode premirano goved najmanje eno leto za pleme obdržal.

6. V razstavo se pripuščajo:

junci (biki), ki so $\frac{1}{2}$ do 3 leta stari,
breje telice, ki so najmanj 2 leti stare,
molzne krave, ki so imele eno, dve, tri, štiri
ali k večem pet telet.

Goved smé biti izvirnega Marijadvorskega, Muriškega, Belansko - Pincgavskega plemena in pa mešana domača živina z gorej imenovanimi 3 rodovi ali pa tudi z drugimi žlahtnimi rodovi ali pa tudi čisto domača živina.

7. Za lepo živino so določene premije tako-le:

I. premija (državna) za b i k e . . .	30 gld.		V. premija (deželna) za t e l i c e . . .	10 "
II. " (deželna) " . . .	25 "		VI. " " " " . . .	10 "
III. " (državna) " . . .	20 "		I. " " za k r a v e . . .	20 "
IV. " (deželna) " . . .	15 "		II. " (državna) " . . .	15 "
I. " (državna) za t e l i c e . . .	20 "		III. " (deželna) " . . .	15 "
II. " (deželna) " . . .	20 "		IV. " " " " . . .	10 "
III. " " " " . . .	15 "		V. " " " " . . .	10 "
IV. " (državna) " . . .	10 "			

Od centralnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. julija 1888.

Ios. F. Seunig,
podpredsednik.

Gustav Pirc,
tajnik.